

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра журналістики

Дипломний проект

бакалавра

Порятунок тварин під час війни: мультимедійна історія

Виконала: студентка IV курсу,
групи 448

061 «Журналістика»

Зикіна Злата Олександрівна

Керівник: канд. філол. наук, доцент б.в.з.

Тулузакова Ольга Геннадіївна

Рецензент: канд. філол. Наук, доцент

Островська Людмила Станіславівна

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ I. ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ТЕМАТИКИ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ТЕМОЮ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ТВАРИН

1.1. Безпритульні тварини та зоозахисна діяльність.....	6
1.2 Специфіка висвітлення зооволонтерської діяльності у ЗМІ: жанри та форми.....	9
1.3. Висвітлення проблем безпритульних тварин у загальноукраїнських та миколаївських ЗМІ.....	14
Висновки до розділу I.....	19

РОЗДІЛ II. ПОРЯТУНОК ТВАРИН ПІД ЧАС ВІЙНИ: МУЛЬТИМЕДІЙНА ІСТОРІЯ

2.1. Місія знайти родину (стаття, фото)	21
2.2. Зооволонтерство під час війни (стаття, фото)	23
2.3. Студенти на варті соціальних питань: стерилізація тварин: усі за та проти (стаття).....	25
2.4. Шукаю родину (фотопроект).....	27
2.5. Покажи свій світ (відео).....	28
2.6. Друзі завжди поруч (відео).....	29
2.7. Починай добрі справи з малого (відео).....	30
2.8. Реалії війни: діяльність зооволонтера (відео)	31
2.9. Інтерв'ю із зооволонтером (відео).....	32
Висновки до розділу II.....	34
ВИСНОВКИ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	37

ВСТУП

Проблема безпритульних тварин є актуальною та багатоаспектною. Ситуація як з кількістю таких особин, так і ставленням до цієї проблеми в суспільстві є досить напруженою. Сьогодні ініціаторами вирішення проблем з безпритульними тваринами та їх захисту є волонтери. Слід зауважити, що діяльність зоозахисників не підтримується ні державним апаратом, ні засобами масової інформації. Так, ЗМІ зацікавленні подавати тільки інформацію, що шокує: напади тварин на людей, проблеми розтягнутого сміття вулицями тощо.

Актуальність дипломного проекту зумовлено важливістю висвітлення проблеми зростання популяції безпритульних тварин на фоні повномасштабного вторгнення та сприянню вирішення цього питання через показ діяльності зооволонтерів у різноманітних каналах зв'язку. Важливо оцінити рівень зацікавленості темою в соціуму та їх готовність до співпраці з волонтерами. Про складність такої оцінки можна судити, виходячи з відсутності будь-якої офіційної статистики щодо приблизної кількості безпритульних тварин на поточний рік або кількості прилаштованих тварин до притулків чи родин, а також відсутністю державних програм.

Мета дослідження: дослідити проблему висвітлення у ЗМІ теми безпритульних тварин та діяльності зооволонтерів, опублікувати в ЗМК матеріали, що всебічно висвітлюють проблеми безпритульних тварин та сприяють діяльності зооволонтерів у вирішенні цієї проблеми.

Відповідно до поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

- 1) охарактеризувати ситуацію зацікавленості з обраної тематики загальноукраїнських ЗМІ;
- 2) охарактеризувати жанри та форми подачі журналістських матеріалів щодо висвітлення зоозахисної діяльності;

- 3) проаналізувати актуальність та достовірність поданої інформації щодо висвітлення соціальної теми;
- 4) створити дев'ять медіапродуктів як приклад показу донесення суспільно важливої тематики суспільству.

Об'єктом дослідження є висвітлення проблем безпритульних тварин та діяльності зооволонтерів у ЗМІ.

Предметом дослідження є особливості створення інформаційного поля довкола проблем безпритульних тварин.

Методи дослідження: термінологічний аналіз, функціональний аналіз, спостереження, опитування, аналіз, узагальнення результатів аналізу.

Наукова новизна полягає в тому, що вперше було зроблено спробу висвітлити проблеми Миколаєва пов'язані з безпритульними тваринами під час війни; досліджено діяльність громадських організацій у сфері зоозахисту; створено медіапродукти для показу та популяризації руху зооволонтерів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в популяризації й активізації, а також розуміння необхідності допомоги безпритульним тваринам серед мешканців Миколаєва. Також матеріали дослідження можуть бути використані українськими каналами комунікації. Так як розроблені медіапродукти відповідають соціальній тематиці, їх аналіз може бути корисний для студентів під час підготовки до курсів «Журналістський фах», «Медіабезпека», «Сучасна українська мова ЗМІ і текстознавство» тощо.

Апробація результатів дослідження. Публікації, які були виконанні у рамках наукового дослідження, оприлюдненні на ресурсах університету: <https://chmnu.edu.ua/> та

https://www.youtube.com/@PetroMohylaTV_1/featured, в соціальних мережах <https://www.facebook.com/profile.php?id=100017717894502> та

https://www.tiktok.com/@zlata.zykina?_t=8d9bgE2B9zK&_r=1. У ході роботи над дипломним проєктом автор брав участь у зоозахисних заходах та активно залучався до рятувальних операцій, велася робота і з населенням.

Структура дипломного проєкту. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури (37 позицій). Загальний обсяг роботи – 40 сторінок.

РОЗДІЛ I

ОСОБЛИВОСТІ ВИСВІТЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ТЕМАТИКИ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ТЕМОЮ БЕЗПРИТУЛЬНИХ ТВАРИН

1.1. Безпритульні тварини та зоозахисна діяльність

Собаки та кішки вже давно є супутниками людини. Понад 12 тисяч років тому людина почала тримати свійських тварин. З давніх часів собаки супроводжували людину на полюванні та війні, охороняли будинки, попереджали про небезпеку. Але поряд з тим, що домашні тварини відіграють важливу роль у нашому житті, існує проблема безпритульних тварин.

У науці термін "безпритульні тварини" використовується для опису тварин, які живуть поза домашніми умовами та не мають власників, і часто перебувають у стані безпритульності. Ці тварини можуть бути дикими або колись були домашніми, але втратили контакт з людьми і стали залежними від самостійного пошуку їжі та притулку. Безпритульні тварини включають в себе різноманітні види, такі як безпритульні собаки, коти, птахи, гризуни та інші домашні тварини, які покинуті або загублені своїми власниками. Також до цієї категорії можуть входити тварини, які народилися в стані безпритульності та ніколи не мали домашніх власників.

Ознаками сучасних українських міст є безпритульні собаки та коти. Жителі міст, як правило, звикли до цього явища, проте знаходяться й радикально налаштовані.

Багато небезпек підстерігає тварин на вулиці. Вони гинуть під колесами машин, їх відстрілюють, цькують, вони вмирають від хвороб. Особливо важко безпритульним тваринам доводиться взимку. Вони гинуть від морозів та голоду. Поряд з цим існує небезпека і для людей. Так, собаки можуть збиватися в зграї та ставати небезпечними для людей. Слід

наголосити, що в Україні не було спочатку диких зграй собак. Усі нині «мандрівні» собаки – це колись домашні тварини або їхнє потомство.

Розрізняють два основні типи походження безпритульних тварин:[17]

- тварини, що народилися на вулиці, і ніколи не були домашніми;
- тварини, які колись мали господаря, але згодом опинилися на вулиці через будь-які причини.

Західні фахівці вважають, що «перевиробництво та надлишок володарських тварин» (pet overpopulation), обумовлені дуже високими темпами розмноження собак та кішок, є основною причиною появи безпритульних тварин. [35]

Слід враховувати, і поняття «тварини», що широко в матеріалах ЗМІ. Фактично поняття «тварини» охоплює усі біологічні об'єкти, що не охоплюються поняттям «рослина або «людина».

Обране поняття наводиться в законі України «Про ветеринарну медицину» і означає ссавців, свійську птицю, птахів, бджіл, комах, риб, ракоподібних, молюсків, жаб, амфібій та рептилій. [6] Відповідно до Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» [8], тварини – біологічні об'єкти, що належать до фауни: сільськогосподарські, домашні, дикі, у тому числі домашня і дика птиця, хутрові, лабораторні, зоопаркові, циркові.

Питання гуманного поводження з безпритульними тваринами викликає багато суперечок. Поки хтось ладен віддати останні гроші, щоб прогодувати або вилікувати тварини, хтось інший обирає спосіб вбивства.

Основну роль по захисту тварин з вулиці беруть на себе волонтери. Закон України «Про волонтерську діяльність» визначає її як добровільну неприбуткову соціально спрямовану діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги (безоплатних робіт та послуг).[7] Згідно з цим законом, волонтерська діяльність є формою

благодійної діяльності і ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності та неприбутковості. Вона не включає діяльність, що здійснюється на основі сімейних, дружніх чи сусідських відносин.

Зооволонтерська діяльність в Україні хоч і не є масовою, проте про неї слід говорити як про суспільне явище. Зокрема, в місті Миколаєві до повномасштабного вторгнення налічувалося близько 1000 волонтерів. Прикладом об'єднання є громадська організація зооволонтерів «Друзі Поруч».

Варто відзначити, що зоозахисні організації почали активно розвиватися після падіння Радянського Союзу. Наразі ж розвитку зоозахисних організацій та громадських об'єднань сприяють соціальні мережі та інтернет загалом — саме там з'являються групи активістів, які бажають допомагати тваринам, прилаштовувати їх у «добрі руки».

Завдання волонтерів — соціалізувати неадаптованих тварин і врешті-решт знайти їм постійний будинок. Волонтер допомагає тварині реабілітуватися, перестати боятися, знову почати довіряти людині, тим самим підвищуючи шанси знайти свою людину. Також волонтери годують і лікують вуличних тварин. А за час повномасштабного вторгнення миколаївські волонтери організовують евакуацію тварин за кордон.

Захист тварин та їх порятунок – актуальна проблема сучасного суспільства, яка має вирішуватись на законодавчому рівні за всебічної підтримки не лише волонтерів та окремих організацій, а й широких суспільних мас. Головне завдання — досягти найбільш комфортного співіснування людей з домашніми та дикими тваринами.

1.2. Специфіка висвітлення зооволонтерської діяльності у ЗМІ: жанри та форми

Безпритульність тварин розглядається як негативне явище у тому числі у ЗМІ. Більшість журналістів зацікавленні подавати тільки шокуючу інформацію, таку як напади тварин на людей чи проблеми розтягнутого сміття вулицями. Проте, у правових структурах намітилася тенденція до розгляду тварин як особливого об'єкта цивільних прав у наукових працях. Можна виділити дисертації О. А. Устименко «Тварини як об'єкт права власності (цивільно-правовий аспект)» та Г. Л. Крушельницької «Тварини як особливий об'єкт цивільних прав».

Водночас, тварин слід розглядати як невід'ємний елемент природного середовища. Безпритульні тварини в пошуках їжі та в процесі виживання, можуть збиратися у зграї та становити небезпеку екосистемі.

З огляду на вище зазначене можна зробити висновок: матеріали, що висвітлюють теми безпритульних тварин, можна віднести до соціальної журналістики.

Для визначення того, що є соціальною журналістикою, необхідно обмежити коло питань, які можуть ставитися до цієї теми, тому що за своєю суттю вся журналістика сама по собі є соціальною.

Під «соціальною тематикою» найчастіше розуміють «соціальні проблеми», «суспільні проблеми», тобто питання та ситуації, які прямо чи опосередковано впливають на життя людини і, з погляду значної кількості членів спільноти, є досить серйозними проблемами, які потребують колективних зусиль щодо їх подолання.

Так, соціальна журналістика – це спеціалізований вид журналістики, скерований на вирішення, запобігання та відображення соціальних проблем у суспільстві. Аргентинська журналістка і дослідниця Алісія Ситринблум визначає соціальну журналістику як журналістику, яка усвідомлює свою відповідальність у соціальних процесах, що відображає

через свою роль у соціальній еволюції, і непокоїться пошуками рішень [13].

Є кілька визначень поняття «соціальна журналістика». У кожному з визначень акцент робиться на будь-якій стороні цього явища. На наш погляд, найбільш комплексне розуміння дає Т. І. Фролова: «Соціальна журналістика - це звернене до людини, що відображає всі аспекти її повсякденного життя, що розвиває в ньому громадянина, що актуалізує в кожній людській особистості позитивний і творчий початок, що виявляє багатство зв'язків особистості зі світом, що створює в соціумі справжню громадянськість і соціальність та використовує особливий творчий арсенал»[18]

Дослідженнями у сфері соціальної журналістики в Україні вже займається К. Шендеровський, який в Інституті журналістики з 2012 року опублікував посібників із соціальної журналістики. Д. Олтаржевський у 2016 року опублікував посібник із соціальної реклами.

Висвітлення соціальної тематики може відбуватися як через традиційні, і через Інтернет-ЗМІ. Мультимедійне подання інформації підвищує інтерес читача до публікації і, таким чином, сприяє збільшенню аудиторії, що читає публікації на соціальні теми.

Мета соціальної журналістики — не лише порушувати соціальні проблеми, а й сприяти їх вирішенню. Соціальний журналіст має «... розглядати себе як зацікавленого учасника спільного з аудиторією пошуку рішень складних життєвих проблем» [16]

Висвітлення журналістами зооволонтерської діяльності має свої особливості, оскільки вона пов'язана з охороною тварин та допомогою їм у складних ситуаціях. Ось декілька ключових аспектів, які можуть бути враховані журналістами при висвітленні такої діяльності:

1. Спілкування з волонтерами: Журналісти можуть проводити інтерв'ю з волонтерами, які займаються різними аспектами зооволонтерства.

Це дає можливість дізнатися про їхні мотивації, досвід роботи, важливість цієї діяльності і її вплив на тварин та громаду.

2. Розповіді про рятування тварин: Журналісти можуть розповісти історії про порятунок тварин від небезпеки або негоди, зокрема про порятунок диких тварин, безпритульних собак чи котів, тварин, що постраждали від насильства тощо. Ці історії можуть надихнути і зацікавити читачів, а також показати важливість роботи волонтерів.
3. Популяризація проблем: Журналісти можуть висвітлювати проблеми, з якими зіштовхуються волонтери, наприклад, недостатня фінансова підтримка, потреба у прихистку для безпритульних тварин, неповноцінна освіта про тваринний добробут тощо. Це може сприяти залученню уваги громадськості та підтримці волонтерських організацій.
4. Етичність і благополуччя тварин: Журналісти повинні переконатися, що зооволонтерська діяльність, про яку вони пишуть, заснована на принципах добробуту та етичного ставлення до тварин. Важливо звернути увагу на те, як організації дотримуються стандартів догляду за тваринами і чи сприяють вони їхньому фізичному та психологічному благополуччю.
5. Захист і безпека тварин: Журналісти повинні відстоювати ідею захисту та безпеки тварин, які перебувають під опікою зооволонтерів. Вони мають звертати увагу на будь-які порушення прав тварин та незаконну торгівлю дикими видами.
6. Розуміння процесу: Журналісти повинні мати достатнє розуміння зооволонтерського процесу та задокументувати роботу волонтерів з тваринами. Вони можуть спілкуватися з волонтерами, спостерігати за їхньою роботою та розпитувати про методи та процедури, які вони використовують.

При підготовці матеріалів слід враховувати жанри та форми донесення інформації. З огляду на наявні журналістські матеріали з обраної тематики популярними можна виділити такі:

1. Новини: Зібрання актуальної інформації про події, пов'язані з допомогою тваринам, такі як рятування, реабілітація, прийом тварин, законодавчі зміни щодо захисту тварин, тощо.
2. Репортаж: Детальне дослідження певної ситуації, наприклад, проблем з безпритульними тваринами, торгівлею дикими тваринами або зловживанням тваринами в промислових фермах. Репортажі можуть включати інтерв'ю з експертами, свідками.
3. Розслідування: Глибоке вивчення складної проблеми, пов'язаної з допомогою тваринам, таке як незаконний обіг тваринами або жорстоке поводження. Розслідування може включати отримання та аналіз інформації, розкриття схем із зловживанням тваринами та публікацію результатів дослідження.
4. Фіче: Глибинне оповідання про певний аспект допомоги тваринам, яке може залучити читачів своїми емоційними аспектами або надати інформацію про конкретний випадок або особу, яка допомагає тваринам. Фіче часто мають на меті побудити читачів до дії або зміни свого ставлення до тварин.
5. Есе: Особистий аналітичний текст, в якому журналіст може розділити свої думки, досвід або спостереження щодо питань допомоги тваринам. Есе може бути написано з етичної, філософської або практичної точки зору.
6. Інтерв'ю: Бесіда з експертами, волонтерами або представниками організацій, які займаються допомогою тваринам. Інтерв'ю може включати питання про їхню мотивацію, досвід, проблеми та успіхи в роботі з тваринами.

7. Огляди та поради: Статті, де розглядаються питання щодо догляду, лікування, виховання та інших аспектів пов'язаних з допомогою тваринам. Це можуть бути огляди кормів, товарів для домашніх улюбленців, поради щодо тренування, проблем зі здоров'ям тварин тощо.
8. Фото-історії або фотопроекти: Використання фотографій для розповіді про історії тварин, які потребують допомоги, або про роботу людей, що допомагають тваринам. Фото можуть передавати емоції, страждання або радість тварин та тих, хто їм допомагає.
9. Статистика та факти: Публікації, які надають статистичні дані та факти про проблеми, пов'язані з тваринами. Це можуть бути статистика щодо безпритульних тварин, популяцій видів, законів про захист тварин, тощо. Ці матеріали допомагають освітити читачів та підвищити громадську свідомість.
10. Рецензії: Огляди творів мистецтва, фільмів, книг або інших матеріалів, які стосуються теми допомоги тваринам. Рецензії можуть сприяти поширенню інформації про проблеми тварин та висвітленню роботи організацій, що працюють у цій галузі.

Ці форми та жанри допомагають створити різноманітні та цікаві матеріали про допомогу тваринам. Журналіст може використовувати комбінацію цих форм для створення комплексного огляду проблеми, її впливу на тварин та суспільство, а також для привернення уваги до потреб безпритульних, хворих чи травмованих тварин.

Важливо вибрати форму та жанр матеріалу, які найкраще відповідають меті та цільовій аудиторії. Наприклад, новини та репортажі можуть бути корисними для інформування громадськості про актуальні події, тоді як фіче та інтерв'ю можуть створювати емоційний зв'язок з читачами та впливати на їхнє ставлення.

Необхідно також брати до уваги різні жанри, щоб залучити різноманітну аудиторію. Наприклад, есе можуть зацікавити людей, які цікавляться етичними та філософськими аспектами допомоги тваринам, тоді як фото-історії можуть привернути увагу візуальних любителів.

Вибір форми та жанру залежить від конкретної ситуації, цілей матеріалу та представлення інформації таким чином, щоб надати найбільшу ефективність та вплив на аудиторію.

1.3. Висвітлення проблем безпритульних тварин у загальноукраїнських та Миколаївських ЗМІ

В Україні проблема безпритульних тварин є актуальною, і українські ЗМІ час від часу висвітлюють цю проблему, звертаючи увагу громадськості на її важливість та необхідність вирішення.

Слід зазначити, що в Україні відсутні спеціалізовані видання, або ж навіть рубрики, що б висвітлювали проблему безпритульних тварин, або популяризували допомогу їм. Друковані медіа та загальноукраїнські телеканали випускають матеріали про безпритульних тварин. Тематика може бути абсолютно різною: новини про випадки сказу серед тварин або скандальні акції та бійки волонтерів та догхантерів, прийняття законопроектів щодо вирішення даної проблематики. Поряд з чим майже відсутні матеріали про історії безпритульних тварин, успішні приклади адопції та рятування, а також розповіді про притулки, ветеринарні клініки та організації, які займаються допомогою безпритульним тваринам.

Найбільшою популярністю серед каналів ЗМІ, що поширюють інформацію про проблему безпритульних тварин є Інтернет-видання й блоги у соціальних мережах. До того ж набирають популярності блоги окремих зооволонтерських організацій, таких як “UAnimals”. Організація активно поширює матеріали про різноманітні акції підтримки тварин, пояснювальні відео та статті.

Інтернет видання частіше поширюють інформацію про проблему тварин на вулицях міст. Зокрема Миколаївські медіа такі як Ніквесті поширюють у соціальних мережах фотопроекти рятувальних операцій в затопленому Херсоні, репортажі з виставок-прилаштування, організованих громадською організацією “Друзі поруч”; Суспільне: Миколаїв публікує відео дайджести з подій влаштованими зоозахисниками та інтерв’ю з ними.

Як приклад висвітлення теми зоозахистницької діяльності можна привести матеріал на сайті загальноукраїнського телеканалу 1+1.

(«ТСН» від 23.04.22)

ТСН > Війна

Дівчина, яка вивела із Ірпеня понад десяток собак, тепер отримує фото від їхніх нових господарів

Надія Понько 23:04, 03.06.22 21к 2 хв Поділитись: [f](#) [t](#) [w](#) [v](#) [m](#) [l](#)

За жанровою ознакою це замітка, що містить у собі коментарі волонтерки та короткі описи подальші долі вже прилаштованих тварин.

(Телевізійна програма «Абзац» каналу «Новий канал» від 04.11.15)

Premium ^{UA} Введіть запит

Когда дети попадают в этот зоопарк, у них начинается истерика. - Абзац! - 04.11.2015

[Н](#) ^{4,3...} [Спонсировать](#) [Подписаться](#) [4,4 тыс.](#) [Поделиться](#) [...](#)

Кореспонденти телевізійної програми «Абзац» на телеканалі «Новий» розробили розслідування про діяльність переїзного зоопарку, що працював з суттєвими порушеннями. Журналісти взяли коментарі у представників місцевої влади, експертів з екології, волонтерів, відвідувачів зоопарку та власника, тим самим притримуючись стандарту балансу думок в розробленому матеріалі. В розслідування було залучено спеціаліста еколога, що провів інспекцію та знайдено майбутній прихисток для тварин. Матеріали такого типу є досить значущими для зоозахисників та соціуму, бо тільки резонанс може посприяти вирішенню проблеми.

(Телевізійна програми «Сніданок з 1+1» каналу «1+1» від 08.09.22)

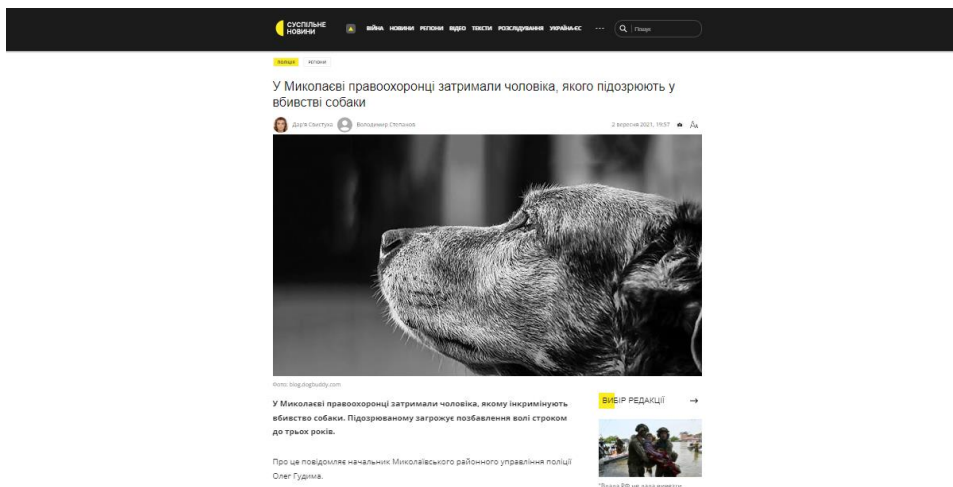
Ексклюзив! Пес Патрон и его хозяин Михаил Ильев: не устал ли малый пиротехник от славы

Журналісти телевізійної програми «Сніданок з 1+1» підготували інтерв'ю з народними улюбленцем псом Патроном та його господарем Михайлом Ільєвим. Господар собаки розповів про спільну роботу з Патроном та про її особливості, показали глядачам і свої тренування, розповіли про плани на майбутнє. Такі розважальні інтерв'ю мають на меті підтримувати моральний стан українців під час війни. Проте слід розуміти, що такі матеріали не несуть значущої інформації, що могла б вирішити проблему безпритульності тварин.

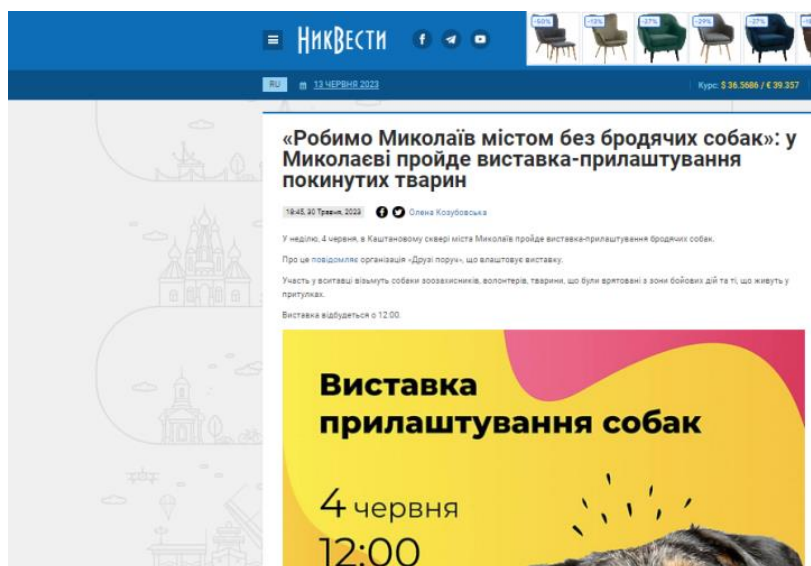
Далі розглянемо матеріали, що ілюструють зоозахисну діяльність у Миколаївських ЗМІ.

Для першого прикладу візьмемо публікації на сайті Суспільне:новини
(Суспільне:новини від 02.09.21)

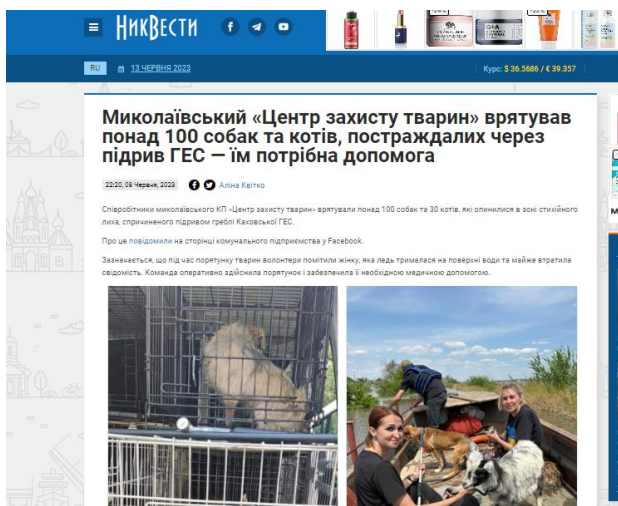
Матеріал відповідає жанровим особливостям замітки. В матеріалі наявний короткий опис події, що сталася, коментарі представників влади, коментарі очевидців та зоозахисника. Слід відзначити, що кореспондент Суспільного намагався взяти коментар в обвинувачуваного. Тим самим притримуючись балансу думок в своєму матеріалі.

(НікВести від 30.05.23)

НікВесті представили на своєму сайті короткий анонс про виставку-прилаштування, організовану громадською організацією «Друзі поруч».

Зауважимо, що анонс був опублікований з ініціативи волонтерів організації.

(НікВесті від 08.06.23)

НікВесті опублікували замітку про рятувальну операцію у м. Херсоні зоозахисників Миколаївського КП «Центр захисту тварин». Значна частина інформації запозичена зі сторінки організації в соціальній мережі. Крім того в матеріалі наявний короткий опис події, через яку волонтерам довелось їхати в м. Херсон.

Доволі часто Суспільне:Миколаїв поширює репортажі про заходи зоозахисників. Як приклад репортаж про ту саму виставку-прилаштунок від 14.05.23 <https://www.youtube.com/watch?v=2VuGe-K8heE>. Такі репортажі є важливим інструментом для підняття свідомості, мобілізації громадськості та зміни політики. Це допомагає створити світ, де тварини мають права та отримують необхідну допомогу, а безпритульність стає проблемою минулого. Журналісти дають право висловитися волонтерам, що ширше розуміють тему, тим самим дають поштовх на зміну дуком загалу.

Проаналізувавши, наявні матеріали у медіа з обраної тематики, можна зробити висновок про недостатній рівень залучення журналістів в питання безпритульних тварин. Зазначимо, що більшість матеріалів представлених у ЗМК опубліковано через сприяння зооволонтерів. Вбачаємо необхідність створення спеціалізованих рубрик, програм та окремих підвидів медіа.

Адже тільки через розголос та поширення якісної інформації ситуація з безпритульними тваринами може покращитися на рівні держави.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Ознаками сучасних українських міст є безпритульні собаки та коти. Основну роль по захисту тварин з вулиці беруть на себе волонтери. Закон України «Про волонтерську діяльність» визначає її як добровільну неприбуткову соціально спрямовану діяльність, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги (безоплатних робіт та послуг). Розвитку зоозахисних організацій та громадських об'єднань сприяють соціальні мережі та інтернет загалом — саме там з'являються групи активістів, які бажають допомагати тваринам, прилаштовувати їх у «добрі руки». Захист тварин та їх порятунок – актуальна проблема сучасного суспільства, яка має вирішуватись на законодавчому рівні за всебічної підтримки не лише волонтерів та окремих організацій, а й широких суспільних мас. Головне завдання — досягти найбільш комфортного співіснування людей з домашніми та дикими тваринами. Безпритульність тварин розглядається як негативне явище у тому числі у ЗМІ. Більшість журналістів зацікавленні подавати тільки шокуючи інформацію, таку як напади тварин на людей чи проблеми розтягнутого сміття вулицями. Матеріали про безпритульних тварин та зоозахисну діяльність слід відносити до соціальної журналістики. Соціальна журналістика – це спеціалізований вид журналістики, скерований на вирішення, запобігання та відображення соціальних проблем у суспільстві. Висвітлення соціальної тематики може відбуватися як через традиційні, і через Інтернет-ЗМІ. Мультимедійне подання інформації підвищує інтерес читача до публікації і, таким чином, сприяє збільшенню

аудиторії, що читає публікації на соціальні теми Журналіст може використовувати комбінацію цих форм для створення комплексного огляду проблеми, її впливу на тварин та суспільство, а також для привернення уваги до потреб безпритульних, хворих чи травмованих тварин. В Україні відсутні спеціалізовані видання, або ж навіть рубрики, що б висвітлювали проблему безпритульних тварин, або популяризували допомогу їм. Найбільшою популярністю серед каналів ЗМІ, що поширюють інформацію про проблему безпритульних тварин є Інтернет-видання й блоги у соціальних мережах.

РОЗДІЛ II

ПОРЯТУНОК ТВАРИН ПІД ЧАС ВІЙНИ: МУЛЬТИМЕДІЙНА ІСТОРІЯ

2.1. Місія знайти родину (стаття, фото)

Студенти ЧНУ імені Петра Могили відрізняються своєю непохитною громадською позицією. Хтось знайшов себе у допомозі старшому поколінню, хтось відвідує дитячі будинки, деякі займаються безпритульними тваринами. Однією з проблем сьогодення є саме безпритульні тварини. В період повномасштабної війни більше третини мешканців виїхали з міста, при цьому покинувши напризволяще своїх улюбленців. Тож, бідолах на вулицях Миколаєва побільшало в рази. Волонтери рішуче вирішили виправити цю ситуацію та врятувати від холодів якомога більше хвостатих друзів.

22 жовтня... Миколаїв...день як з фільму про апокаліпсис. Через обстріли рф місто залишилося без світла та зв'язку. Але плани громадської організації «Друзі поруч» навіть такими діями порушити неможливо.

У цей день волонтери організували в Каштановому сквері ярмарок-прихисток для 50 безпритульних собак. Виставка проходила під гаслом: «Миколаївцям – вірного друга, тваринкам – відповідального господаря!» Не дивлячись на обстріли міста, похмуру погоду, організатори та учасники змогли «зігріти» відвідувачів.

Близько 20 волонтерів роздавали підопічних різного віку, статури, окрасу та статі. Куратори заздалегідь подбали про здоров'я тварин: усі оброблені від паразитів та стерилізовані. Були й конкурсанти з складною долею. Так, волонтер Анна Куркуріна представила вівчарку Шеву, якого врятувала від постійних обстрілів села Шевченкове. Потри зраду колишніх господарів, котрі залишили його на цепку, пес вижив та вже відновлюється після операції. Шева став уособленням стійкості та мужності українців.

Кожен охочий міг забрати улюбленця, проконсультуватися з ветеринаром та отримати базовий набір догляду за тваринами. Приємним сюрпризом стали смаколики від одеських друзів та яскраві фото від миколаївського зоофотографа Олени Вацик.

Загалом за декілька годин було прилаштовано 20 собак та один кіт. Ватро зазначити, що подібний ярмарок проходить уже вдруге за час війни. А організатори наголошують: «Це далеко не остання акція. Тварин на вулицях міста вистачає. Попереду тяжка зима і наша спільна задача врятувати хвостатих від морозів!»

Режим доступу: <https://chmnu.edu.ua/studenti-chnu-imeni-petra-mogili-na-varti-susplnih-pitan-misiya-znajti-rodinu/>

Ця стаття написана для поширення інформації про організовану виставку- прилаштування для безпритульних тварин Миколаєва. Публікуючи репортажі про подібні події журналісти не тільки зможуть привернути увагу та закликати більше відвідувачів виставок, а й закликати забрати до себе безпритульну тварину. Зауважимо, що наявність яскравих фотографій щасливих власників тварин формує позивні настої щодо події через миколаївців. До того ж фотографія стає одним із важливих атрибутів у ретрансляції новин від засобу масової інформації до аудиторії.

2.2 Зооволонтерство під час війни (стаття, фото)

Від початку повномасштабного вторгнення рф у волонтерів роботи значно побільшало. Волонтерські життя, серця та будинки заповнили безпритульні тваринки з різних районів міста. Якщо раніше ми обходили та прилаштовували виводок лише підопічних, зараз же з кожним днем

знаходимо нових тварин, котрі вимушені блукати вулицями міста у пошуках їжі. Проблем зооволонтерам додають й не стерилізовані тварини миколаївців, що втікали від війни. Важливий меседж, котрий не зупинює повторювати: «Люди, стерилізуйте своїх тварин, щоб не прирікати імовірно потомство на голодне, в кращому випадку, скитання!»

Складності виникають у нас і з ресурсами. Більшість зоокоманди виїхали з міста, а ті, хто лишився «втопають» у тваринах. Мешканці ж не зупиняються телефонувати з вимогами забрати тварин до себе, при цьому не приймаючи відмови. Але, слід зрозуміти, що волонтери такі ж люди: ми не живемо в приватних будинках; ми маємо сім'ю, роботу та хобі; ми маємо звичайну банківську карту, на яку знайомі надсилають кошти для допомоги.

Зоокоманда миколаївців постійно організовує різноманітні акції, лотереї, конкурси для заохочення містян та формування культури допомоги безпритульним тваринам. За час війни було прилаштовано понад 50 тварин різного віку. Зараз же триває активна, спільна з литовськими зооволонтерами, робота над проектом стерилізації безпритульних тварин в області Комусь може здатися, що ми супер-герої, насправді ж ми звичайнісінькі люди, котрі допомагають тваринам за покликом серця. У країні війна – це вже не лякає, ми звикли до ракет, тривоги, лякає нас тільки байдужість. А на ракети в нас немає часу, бо ми зоошиза!

Режим доступу: <https://chmnu.edu.ua/studenti-na-varti-sotsialnih-pitan-zoovolontersvo-pid-chas-vijni/>

Стаття написана задля розкриття суті діяльності зооволонтера. В матеріалі коротко подані важливі аспекти та перешкоди роботи зоозахисту під час війни.

2.3. Студенти на ватрі соціальних питань: стерилізація тварин: усі за та проти. (стаття)

Непроста з точки зору ставлення людей, але в край важлива тема – стерилізація безпритульних тварин. Безпритульні тварини в Миколаєві завжди були яблуком розбрату: хтось ладен віддати останні кошти, щоб нагодувати безпритульного kota або собаку; а хтось живе ідеєю про їх вбивство... Тварини на вулицях міста є і це справді проблема, котра має початок від людських рук.

У середньому одна безпритульна собака на рік народжує 18 цуценят. Скільки тварин блукають вулицями? Один з найгуманніших способів скорочення популяції тварин в місті – стерилізація. У Миколаєві існує «Центр захисту тварин», де кожен охочий може залишити заяву на безкоштовний вилов та стерилізацію конкретної безпритульної тварини. До того ж в центрі тварин вакцинують від сказу та чипують. Це значно зменшує ймовірність агресії тварини. Слід відзначити, що тривалість життя стерилізованої тварини в умовах вулиці скорочується на 1,5%. Позитивні сторони стерилізації видно, але у людей залишаються питання. Зокрема:

Чи потрібно стерилізувати домашню тварину?

Так, навіть якщо ви обожнюєте свою тварину, не випускаєте на самовигулювання. Така операція значно знижує ризики розвитку ракових хвороб. В західних країнах стерилізацію домашніх тварин проводять обов'язково. Роблять це з метою не тільки зберегти здоров'я улюбленців, а й уникнути появи безпритульних тварин. Більшість бродячих собак та котів були народжені від домашніх тварин.

Чому не можна робити як в СРСР?

За радянських часів безпритульних тварин відстрілювали. Це не тільки жорстокий, але й не дієвий метод «боротьби» з тваринами. Так, візуальний ефект метод дає, в перспективі ж тільки погіршує стан екосистеми міста. Як правило, відстрілюють слабких, тих, хто не зміг втекти та сховатися. Залишаються міцні та кмітливі особини, котрі з часом стають агресивніше, бо головна їх ціль в міських умовах – вижити.

Чому не можна зробити притулок та відправити туди усіх безпритульних тварин?

Притулки існують, але зазвичай це приватні притулки. Зооволонтери об'єдналися й власними силами «збирають» тварин з вулиць. Але навіть

вони не зможуть впоратися з плідністю собак та котів, що живуть на вулиці.

Тож, стерилізація залишається важливим та гуманним доглядом як за домашньою, так і безпритульною твариною.

Режим доступу: <https://chmnu.edu.ua/studenti-na-varti-sotsialnih-pitan-sterilizatsiya-tvarin-usi-za-ta-proti/>

Матеріал написано з ціллю донесення та програмування позитивного ставлення до стерилізації тварин. Війна викрила велику миколаївську проблему: відсутність стерилізації. Люди тікали від вибухів, залишали своїх тварин – як наслідок волонтери шукають домівки новому виводку цуценят, що привела домашня тварина. Подібні пояснювальні статті можуть стати підґрунтям зміни сприйняття українців щодо стерилізації, адже в країнах Європи це поширена практика.

2.4. Шукаю родину (фотопроект)

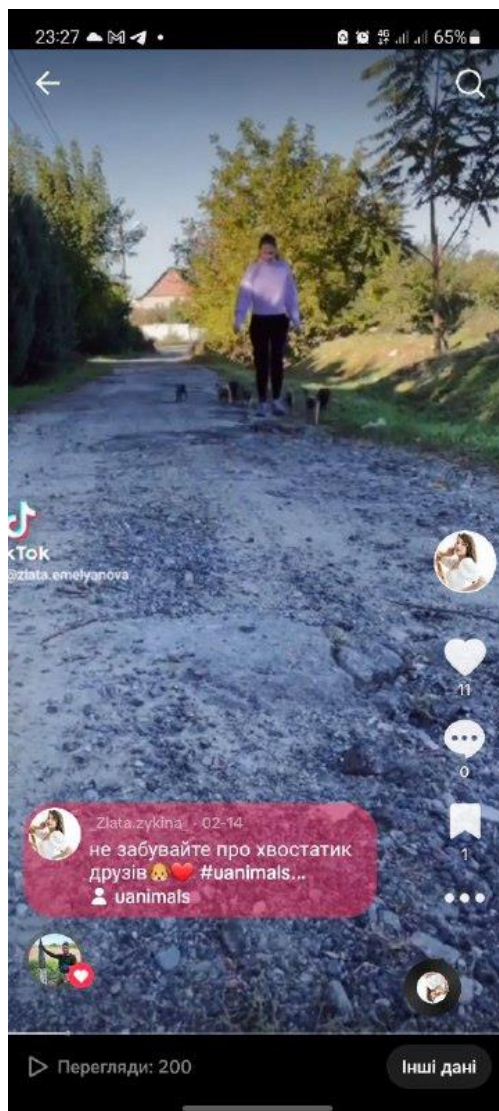

Режим доступу:

https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0GVeBdE2LDKt4XYsmcwNUV44trE35spdMBMJb9pf1JgJ5eZTndNAEDaNZWG4sonH6l&id=100017717894502

В межах фотопроєкту було представлено 8 фотографій безпритульних цуценят та короткий сторітелінг. Ціллю даної роботи був пошук домівки тваринам. Слід зауважити, що такі проєкти волонтери часто використовують в своїй діяльності. Як правило, саме поширення якісних, цікавих фотографій викликає найбільшу хвилю зацікавленості серед населення.

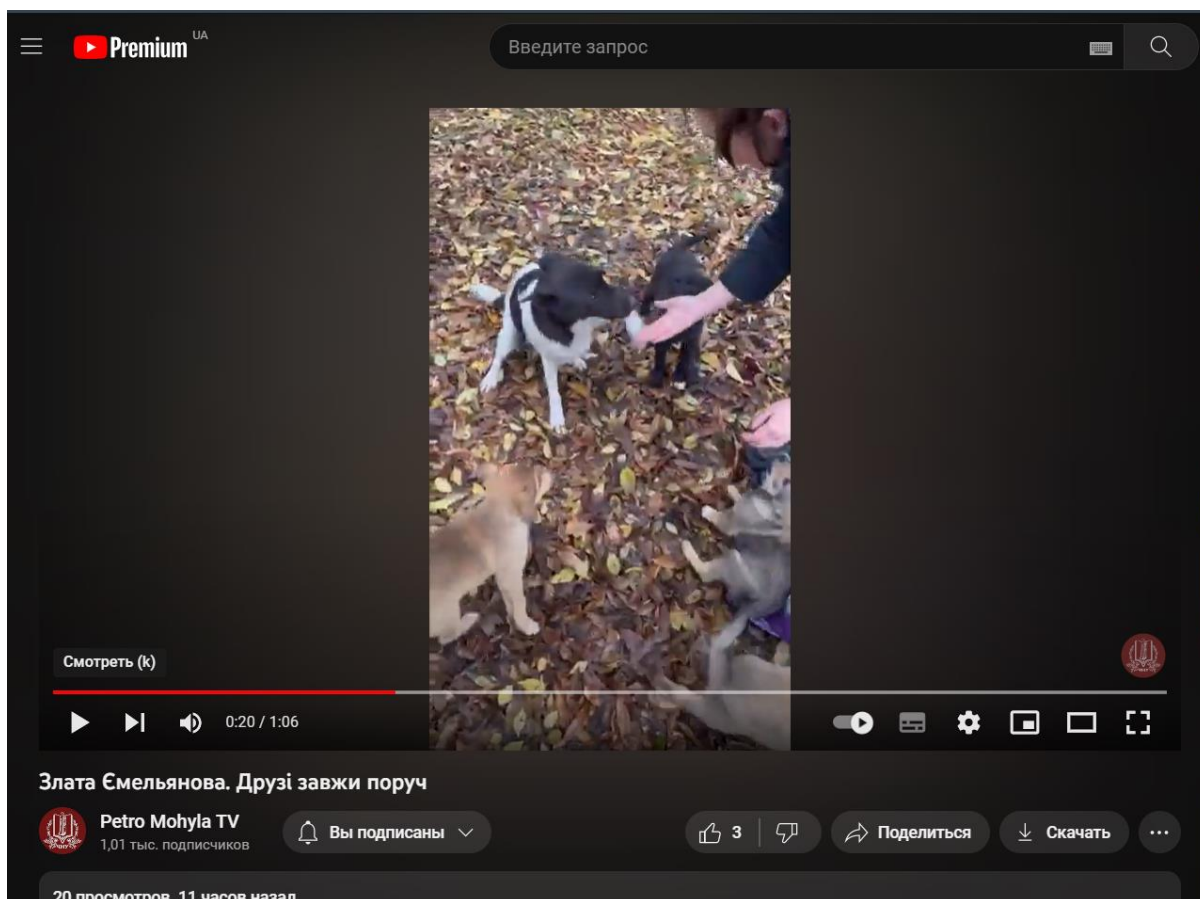
2.5. Покажи свій світ (відео)

Режим доступу: <https://vm.tiktok.com/ZM2AdoBjG/>

Коротке ознайомче відео, поширене з метою показу внутрішнього стану волонтера. Варто зазначити, що всі представленні в дипломному проєкті відео з'явилися в соціальній мережі «Тік ток». Нарізі це одна з найпопулярніших світових мереж, а це відповідно дає змогу залучення більшої кількості глядачів та популяризації теми допомоги тваринам. До того ж, враховуючі особливості та ритм роботи зооволонтера, ця соціальна мережа зручніша для висвітлення проєктів зоозахисників.

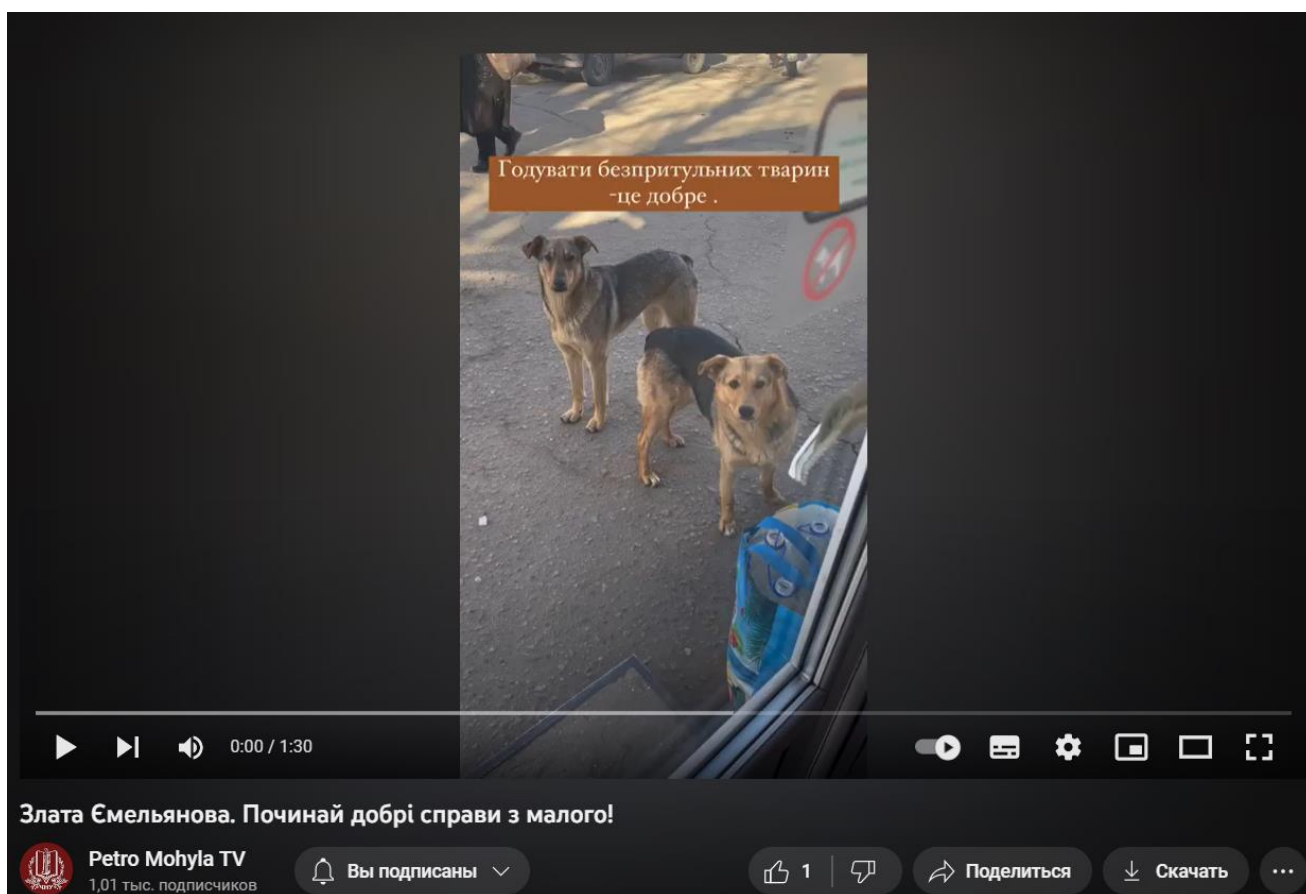
2.6. Друзі завжди поруч

Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=wJA2MFXIfg>

На відео показана родина безпритульних тварин, котрими опікується автор дипломної роботи. Суть відео полягає у донесенні думки про те, що тільки людина може допомогти вижити тваринам. Подібні відео можуть викликати сентиментальні почуття у глядача, що в майбутньому може перетворитися на допомогу тваринам.

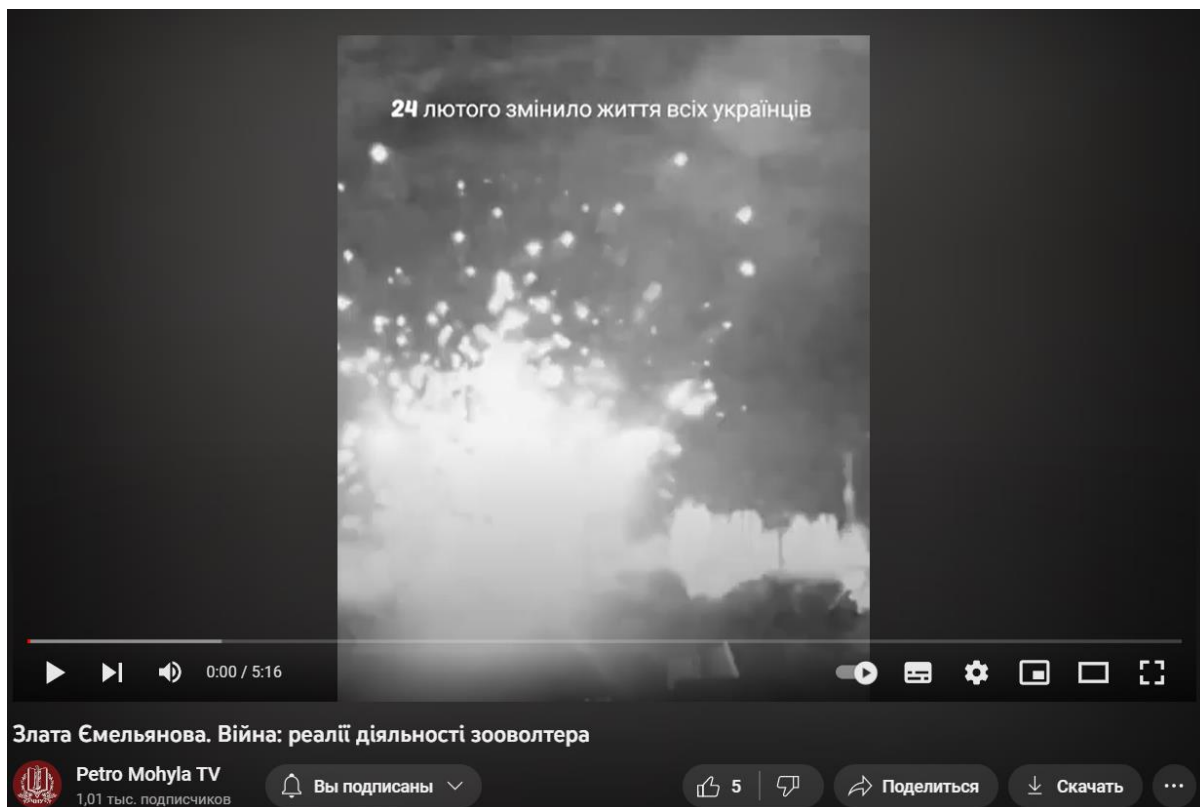
2.7. Починай добрі справи з малого! (відео)

Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=alTa97dqsC4>

Це відео поширено з метою популяризації годівлі безпритульних тварин. Волонтери розуміють, що не всі люди можуть суттєво допомагати тваринам. Проте їжа та вода безпритульним тваринам необхідна завжди, тому важливо поширювати тези про те, що добрі справи можна почати з малих дій.

2.8. Війна: реалії діяльності зооволонтера

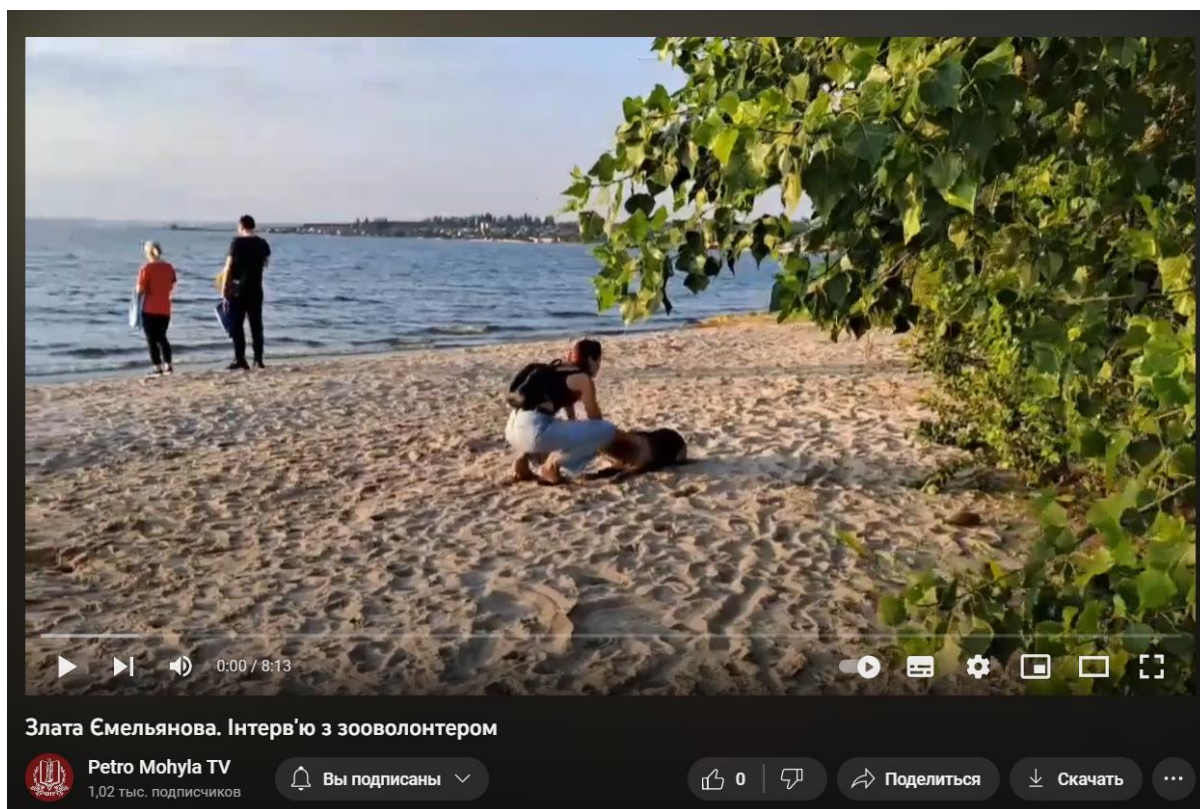

Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=eaKDVrbjNPs>

Праця зооволонтера ніколи не була простою. Війна внесла свої корективи: люди виїжали, кидали свої тварин... ці покинуті тварини помирали від голоду. До справи долучилися волонтери, що не виїхали з міста. Почалась праця...

Представлене відео влучно демонструє ту тетанічну працю, що проробили зоозахисники на початку повномасштабного вторгнення та продовжують виконувати кожен день.

2.9. Інтерв'ю із зооволонтером (відео)

Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=Jj7gP-fOS34>

Журналісти можуть публікувати інтерв'ю з зооволонтерами з різними цілями, залежно від специфіки медіа та контексту публікації. Ось кілька можливих цілей:

1. Освітня мета: Журналісти можуть бажати розповісти про роль та важливість зооволонтерів у підтримці та догляді за тваринами у зоопарках, прихистках або інших установах. Інтерв'ю з зооволонтерами можуть допомогти пояснити роботу, виклики та задоволення, які вони досвідчують, і привернути увагу громадськості до цієї проблеми.
2. Відображення досвіду: Інтерв'ю зі зооволонтерами можуть бути використані для відображення особистих історій та досвіду, пов'язаного зі зв'язком з тваринами. Це може зацікавити читачів,

адже можна дізнатися більше про мотивацію волонтерів, їхню взаємодію з тваринами та враження, які вони з цього отримують.

3. Просування зоологічних проблем: Журналісти можуть використовувати інтерв'ю з зооволонтерами для підняття питань, пов'язаних з тваринами, таких як охорона видів, дотримання прав тварин, екологічні проблеми і т. д. Це може включати розмови про стан тваринного світу, вплив людей на природу та можливі шляхи допомоги.
4. Надання порад та інформації: Зооволонтери мають великий досвід у роботі з тваринами, і їхні знання можуть бути корисними для людей, які також цікавляться тваринами або мріють стати зооволонтерами. Інтерв'ю можуть включати поради щодо взаємодії з тваринами, опис процесу навчання або можливостей волонтерства, а також інформацію про вимоги і правила безпеки.
5. Залучення громадськості: Інтерв'ю з зооволонтерами можуть бути використані для залучення громадськості до участі в волонтерських програмах або сприяти збору коштів на підтримку діяльності тваринних установ. Розповіді зооволонтерів про їхні досвіди та причини волонтерства можуть стимулювати інших людей до дії та підтримки.
6. Засвідчення реальних історій: Журналісти можуть проводити інтерв'ю з зооволонтерами, щоб поділитися реальними історіями про рятівних тварин, важливі події або успіхи в догляді та реабілітації. Це може створити надихаючу та емоційну зв'язок з аудиторією та заохотити до розмірковувань про взаємодію людини і тварин.

Кінцева мета публікації інтерв'ю з зооволонтерами залежатиме від журналіста та контексту, але загалом це може бути для поширення інформації, надання порад, залучення громадськості, викликання емоцій або стимулювання дій.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

У рамках дипломного проекту було зроблено 9 публікацій на ресурсах університету: <https://chmnu.edu.ua/> та https://www.youtube.com/@PetroMohylaTV_1/featured, в соціальних мережах <https://www.facebook.com/profile.php?id=100017717894502> та <https://www.tiktok.com/@zlata.zykina?t=8d9bgE2B9zK&r=1..> Теми зоозахисту було висвітлено з багатьох аспектів. Була показана робота зооволонтера безпосередньо під час війни, описані проблеми зооволонтерства, показані організовані заходи волонтерів.

Загальна кількість власних фото виконаних для матеріалів – 13, загальна кількість відео – п'ять, загальною тривалістю 20 хвилин.

Висвітлення теми допомоги безпритульним тваринам у Миколаєві є надзвичайно актуальним. Тільки через популяризацію у засобах масової комунікації може змінитися ставлення громадян до тварин. Під час роботи над дипломним проектом також відбувалася активна співпраця з волонтерами. Автор дипломної роботи активно залучався до рятувальних операцій та організації виставок для пошуку домівок безпритульним тваринам.

ВИСНОВКИ

Висвітленням теми зооволонтерства та проблеми безпритульних тварин займається соціальна журналістика. Соціальна журналістика – це спеціалізований вид журналістики, скерований на вирішення, запобігання та відображення соціальних проблем у суспільстві. Висвітлення соціальної тематики може відбуватися як через традиційні, і через Інтернет-ЗМІ. Мультимедійне подання інформації підвищує інтерес читача до публікації і, таким чином, сприяє збільшенню аудиторії, що читає публікації на соціальні теми. Різноманітні форми та жанри допомагають створити цікаві матеріали про допомогу тваринам. Журналіст може використовувати комбінацію цих форм для створення комплексного огляду проблеми, її впливу на тварин та суспільство, а також для привернення уваги до потреб безпритульних, хворих чи травмованих тварин. Важливо вибрати форму та жанр матеріалу, які найкраще відповідають меті та цільовій аудиторії.

Зооволонтери бачать доцільним говорити про проблеми тварин через ЗМІ та взагалі приділяти цій тематиці час. В новинній стрічці можна побачити замітки про події з участю тварин. Втім тематика має недостатнє висвітлення на всеукраїнських та миколаївських каналах ЗМІ, через ряд причин: недостатня кваліфікація журналістів, низька зацікавленість аудиторії. Журналісти часто подають «гарячу» інформацію, таку як: напади зграй, сміття та хвороби від безпритульних тварин, при цьому нехтують подачею багатьох точок зору, не вдаються в пояснення окремих процесів, не пояснюють причинно-наслідкові зв'язки. Для вітчизняної журналістики типовим є подання інформації в новинному стилі, щось трапилось і крапка., так званий метод «перевернутої піраміди». Але це не є ефективним способом подачі інформації. Слід пам'ятати, що засоби масової комунікації є основним джерелом отримання інформації,

журналісти повинні подавати повну картинку дійсності, а не лише «голий» факт про подію.

В межах роботи над дипломним проєктом було створено дев'ять матеріалів. Так, на сайті університету розміщено три статті, дві з яких описують діяльність зооволонтерів під час війни, та третя підіймає суспільно важливе питання стерилізації безпритульних тварин. Також було розроблено п'ять відео, що мають на меті привернути увагу до діяльності зоозахисників. Відео було представлено як на ресурсі університету, так і на особистих сторінках автора проєктів в соціальних мережах для активної роботи з глядацькою аудиторією.

Завдання волонтерів — соціалізувати неадаптованих тварин і врешті-решт знайти їм постійний будинок. Волонтер допомагає тварині реабілітуватися, перестати боятися, знову почати довіряти людині, тим самим підвищуючи шанси знайти свою людину. В свою чергу журналіст може допомогти волонтерам: вести інформаційно-роз'яснювальну роботу, записувати інтерв'ю з громадськими організаціями, що допомагають тваринам, посилювати позитивні думки серед населення щодо безпритульних тварин.

Захист тварин та їх порятунок – актуальна проблема сучасного суспільства, яка має вирішуватись на законодавчому рівні за всебічної підтримки не лише волонтерів та окремих організацій, а й широких суспільних мас. Головне завдання — досягти найбільш комфортного співіснування людей з домашніми та дикими тваринами.

СПИСОК ВИКОРАСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Біловус, Н. Інформаційна політика ЗМІ у контексті висвітлення соціальних проблем / Н. Біловус // Медіакомунікації в умовах глобалізації: зб. наук. пр. — 2016. — Вип. 3. — С. 16–21.
2. Блаженюк, О. Форми та жанри в інформаційному просторі: український досвід / О. Блаженюк // Наукові записки НаУОА. — 2022. — Вип. 64. — С. 92–97.
3. Буркацький, В. Жанри суспільно-політичної журналістики: теорія та практика / В. Буркацький // Журналістські науки. — 2018. — № 3. — С. 16–24.
4. Бурлака, М. Від преси до онлайн-медіа: еволюція жанрів української журналістики / М. Бурлака, В. Ходаковський. — К.: Академвидав, 2018.
5. Домбровська, О. Жанри української журналістики: вибрані аспекти / О. Домбровська. — К.: Кондор, 2014.
6. Закон України «Про ветеринарну медицину», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12#Text>.
7. Закон України «Про волонтерську діяльність», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> .
8. Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження», <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15#Text>
9. Кошулько, Ю. В. Українська журналістика: жанри і технології / Ю. В. Кошулько. — К.: Логос, 2019.
10. Літвінова, Н. Жанрова специфіка української журналістики: теорія і практика / Н. Літвінова. — К.: Майдан, 2012.
11. Ляшенко, Ю. Жанри журналістики: теорія і практика / Ю. Ляшенко. — К.: Видавничий дім "Поділля", 2011.

- 12.Рибчинська, О. Жанрова специфіка української журналістики: практичний аспект / О. Рибчинська. – К.: Інтермедіа, 2013.
- 13.Соколова К. «Компонент «соціального» у сучасній журналістиці: соціальна журналістика»
- 14.Устименко О. А. Тварина як об'єкт права власності (цивільно-правовий аспект) [Текст] : автореферат дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Устименко Олена Анатоліївна. – Київ, 2014. – 20 с.
- 15.Шендеровський К. Передумови соціальної компетентності медіапрацівників / К. Шендеровський // Наукові записки Інституту журналістики : науковий збірник / за ред. В. Різуна; КНУ імені Тараса Шевченка. – К., 2011. – Т. 43. – Квітень–червень. – С. 89–95.
- 16.Дзялошинский, И. М. Журналистика соучастия. Как сделать СМИ полезными людям / И. М. Дзялошинский. — М., 2006.
- 17.Сторожук А.Ю. «Гуманитарная экспертиза проблемы бездомных животных»
- 18.Фролова, Т. И. Социальная журналистика и ее роль в общественном диалоге / Т. И. Фролова. — М., 2003
- 19.American Society for the Prevention of Cruelty to Animals. (2018). The ASPCA Complete Guide to Pet Adoption: Everything You Need to Know about Adopting a Dog or Cat.
- 20.Ascione, F. R. (Ed.). (2016). The International Handbook of Animal Abuse and Cruelty: Theory, Research, and Application. Purdue University Press.
- 21.Beck, A. M., & Meyers, N. M. (1996). Health enhancement and companion animal ownership. *Annual Review of Public Health*, 17(1), 247-257.

22. Cartwright, B. (2019). Homeless dogs: Investigations of prevalence and risk factors, and a novel approach to population management. *Animal Welfare*, 28(2), 115-131.
23. Coppola, C. L., Grandin, T., & Enns, R. M. (2006). Human interaction and cortisol: Can human contact reduce stress for shelter dogs? *Physiology & Behavior*, 87(3), 537-541.
24. DeGue, S., & DiLillo, D. (2009). Is animal cruelty a "red flag" for family violence? Investigating co-occurring violence toward children, partners, and pets. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(6), 1036-1056.
25. Irvine, L. (2017). *My Dog Always Eats First: Homeless People and Their Animals*. Lynne Rienner Publishers.
26. Marston, L. C., Bennett, P. C., & Coleman, G. J. (2005). What happens to shelter dogs? An analysis of data for 1 year from three Australian shelters. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 8(4), 253-273.
27. Patronek, G. J., & Glickman, L. T. (1997). Pet ownership and relinquishment: A one-year prospective study of humane treatment issues. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 1(3), 207-226.
28. Patronek, G. J., & Rowan, A. N. (Eds.). (2018). *The state of the animals VII: Companion animals and their people*. Humane Society Press.
29. Poresky, R. H., & Hendrix, C. (1988). Differential effects of pet presence and pet-bonding on young children. *Psychological Reports*, 63(3_suppl), 893-898.
30. Protopopova, A., & Wynne, C. D. (2014). Adopter-dog interactions at the shelter: Behavioral and contextual predictors of adoption. *Applied Animal Behaviour Science*, 157, 109-116.

31. Rowan, A. N., & Kartal, T. (2018). Dog population & dog sheltering trends in the United States of America. *Animals*, 8(5), 68.
32. Salman, M. D., Hutchison, J., Ruch-Gallie, R., Kogan, L., New Jr, J. C., Kass, P. H., ... & Scarlett, J. M. (2000). Behavioral reasons for relinquishment of dogs and cats to 12 shelters. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 3(2), 93-106.
33. Slater, M. R., & Lord, L. K. (2003). Exploring the impact of gender and other determinants on companion animal adoption in the United States. *Animal Welfare*, 12(1), 81-87.
34. Statistics on animal populations and shelters. (2019). American Veterinary Medical Association. Retrieved from <https://www.avma.org/javma-news/2019-03-01/statistics-animal-populations-and-shelters>.
35. Tasker L. Stray Animal Control Practices (Europe) [Текст]. – 2010. – 12-54 с.]
36. Weiss, E., Slater, M., & Garrison, L. (2014). Decrease in population and increase in welfare of cats in a community trap-neuter-return program in the US. *Frontiers in Veterinary Science*, 1, 21.
37. Zito, S., Morton, J., Vankan, D., Paterson, M., Bennett, P., Rand, J., & Phillips, C. (2016). Reasons people surrender unowned and owned cats to Australian animal shelters and barriers to assuming ownership of unowned cats. *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 19(3), 303-319.